List 2. **NOVICE** Tečaj LVI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. januarja 1898.

Politiški oddelek.

Deželni zbori.

Pretužni položaj slovenskega naroda se ne pokaže nikdar tako drastično, kakor tedaj, kadar zborujejo dež. zbori. Tu vidimo vso svojo onemoglost, ker smo razcepljeni na šest kronovin, a v jedni sami smo v večini, povsod drugod imajo naši zastopniki vezane roke, opraviti pa imajo z nadutimi, skrajno bezobzirnimi, nobenega nasilstva plašečimi se nasprotniki.

Deželni zbor kranjski je jedini, kjer odločujo Slovenci, kjer imamo priliko, po svoji volji rešavati in uravnavati svoje zadeve. Četudi so slovenski poslanci razdeljeni v dve stranki, so vender v narodnostnih vprašanjih jedini in hodijo skupno.

V koroškem deželnem zboru ima slovenska tretjina vsega koroškega prebivalstva samo tri zastopnike. Slovenskega glasu v tem dež. zboru ni slišati in nemška krutost se kaže najboljše v tem, da je deželnozborska večina samo poslanca Murija volila v jeden odsek in še v najneznatnejši, v peticijski, dočim v raznih drugih odsekih ni dala Slovencem nobenega zastopnika.

V štajerskem dež. zboru, se Slovencem ne godi dosti bolje. V gospodarskem oziru deluje štajerski dež. zbor sicer dosti dobro in skrbi tudi za slovenski del dežele, čeprav ne tako, kakor bi moral in kakor bi bilo potrebno, toda v političnem oziru je slovenskemu gibanju skrajno nasproten in nimajo slovenski poslanci kar nič upanja, da tam kako drobtinico dosežejo.

Še slabše so razmere na Primorskem, v tržaškem, v goriškem, in v istrskem dež. zboru. Laška oholost in samopašnost presega vse meje in je slovenske poslance pregnala iz goriškega in iz tržaškega dež. zbora. Lahi ne zatirajo slovenskega prebivalstva samo politično, ampak tudi materijelno, tako da je ž njimi tudi sodelovanje v gospodarskih vprašanjih popolnoma nemogoče.

Razmere na Primorskem bi se hitro premenile, če bi le vlada hotela. Toda vlada neče, da bi se slovenstvo okrepilo, ona hoče vzdržati sedanje razmere in zato podpira laške stranke z vsem svojim velikim uplivom.

Goriški in tržaški Slovenci so se proti laškim nasilstvom uprli z zadnjim sredstvom, katero imajo na razpolaganje, začeli so abstinenčno politiko. Slovenski poslanci niso vstopili v goriški deželni zbor in s tem onemogočili njega zborovanje. Ker jih je v tržaškem zboru premalo, da bi z izstopom onemogočili delovanje dež. zbora, se za njih izstop nihče ne meni. Naznanili so svoj izstop dež. glavarju, a temu se še vredno ni zdelo, da bi bil to obvestilo naznanil dež. zboru, ni ga omenil z nobeno besedo, da tako pokaže svoje in svojih somišljenikov brezmejno zaničevanje slovenskih poslancev.

Vsled izstopa goriških slovenskih poslancev iz dež. zbora je ta postal nesklepčen in ne more zborovati. Človek bi mislil, da stori vlada kar možno, da zopet omogoči zborovanje dež. zbora. Kaj še! Novi namestnik je sicer obiskal dr. Gregorčiča in grofa Alfreda Coroninija in se ž njima posvetoval o razmerah, toda zgodilo se ni še čisto nič, kar bi slovenske poslance opravičilo, vrniti se v dež. zbor.

Dočim se osrednja vlada na vse možne načine trudi, da prepreči izstop nemških poslancev iz češkega dež. zbora in da zvabi italijanske poslance v dež. zbor tirolski, ne gane niti prsta, da uravna primorske razmere, kar je za nje mišljenje glede Slovencev gotovo jako značilno.

Korak goriških in tržaških Slovencev je glasan protest proti počenjanju Italijanov oziroma vlade na Primorskem, ali ta protest ne sme ostati osamljen. Treba bi bilo, da tudi koroški in štajerski slovenski poslanci protestujejo proti vladajočim razmeram v dotičnih kronovinah in da formulirajo zahteve slovenskega naroda. Način, na kateri naj bi se to zgodilo, je lahko različen in četudi ne dosežejo pozitivnega uspeha, se bode njih glas vsaj slišal in že to je nekaj vredno.

Ako bi šlo po naši želji, potem bi slovenski poslanci v vseh deželnih zborih v kateri koli obliki spravili

na razgovor sklepe vseslovenskega shoda, v kolikor se nanašaja na dotično kronovino, v kranjskem dež. zboru pa naj bi slovenski poslanci sklenili adreso na cesarja, v kateri bi se formulovale zahteve vsega slovenstva. Ako imajo koroški, solnograški, tirolski in drugi dež. zbori pravico, sklepati resolucije, s katerimi se zahteva odprava za Češko izdanih jezikovnih naredb, torej sklepati o stvari, katera se ne tiče direktno dotičnih kronovin, potem ima gotovo tudi kranjski deželni zbor pravico, v posebni adresi na cesarja zavzeti se za korist in srečo svojih zunajkranjskih bratov in formulirati njihove zahteve.

S tako adreso bi se na najslovesnejši način dokumentovala vseslovenska vzajemnost zajedno pa bi najvišji faktor izvedel želje in zahteve njemu vedno zvestih in udanih Slovencev. To je tudi jedini način, na kateri deželni zbor kranjski lahko upliva v korist zatiranim rojakom, tem pa bi bilo tako uplivanje vsaj v moralno podporo.

Deželni zbor kranjski sklene lahko tako adreso, ker so v njem slovenski poslanci gospodarji in sklene jo lahko navzlic temu, da se še ni doseglo zjedinjenje obeh slovenskih strank, ker bi bili sklepi vseslovenskega shoda podlaga adresi, a na tiste sklepe sta prisegli obe stranki.

O tem, da je taka adresa potrebna tudi z ozirom na splošne notranje politične razmere, na ves položaj v v naši državni polovici, pač ni treba še govoriti. Težišče je iz državnega zbora prenešeno v dež. zbore in ker se vsi pripravljajo, da se oglase, je pač umestno, da dvigne svoj glas tudi dež. zbor kranjski.

Najvišje sodišče in jezikovne naredbe.

Najvišje sodišče je te dni v jezikovnem vprašanju izdalo razsodbo, katera je za nas Slovence največjega pomena, četudi Čehi iz ozirov na svoje posebne razmere ž njo niso zadovoljni.

Stvar je ta-le: Pri okrožnem sodišču v Hebu je neki češki odvetnik na svojo, v češkem jeziku pisano vlogo zahteval češke rešitve. Stvar je prišla instančnim potom do najvišjega sodišča, katero je izdalo velepomenljivo razsodbo, da sodišče ni dolžno sprejemati vlog od strani strank, ako vloge niso pisane v jeziku, ki je navaden v okolišu dotičnega sodišča in da torej dosledno tudi ni dolžno izdajati rešitev v drugem jeziku, kakor v tistem, kateri je v sodnem okolišu navaden. Sodišče nima samo pravice, ampak tudi dolžnost, da zavrne vloge, katere niso pisane v jeziku, navadnem v sodnem okolišu, ker nasprotna stranka ni dolžna, takih vlog sprejemati. V uradnem okolišu pa še ni navaden jezik, ki ga govore le posamezne, raztresene osebe, ampak samo tisti jezik, kateri govori kompaktna masa prebivalstva dotičnega uradnega okoliša.

Ta razsodba je za nas Slovence ne samo političnega pomena, ampak ima za vse, nemščine nevešče Slovence tudi velik gospodarski pomen, tako veliki, da se nam zdi posebno, nanj posebno opozoriti.

Po določbi občnega sodnega reda morajo stranke in njih zastopniki rabiti pri sodišču v deželi navaden jezik. To določilo velja jednakomerno za vse jezike, za nemški jezik ravno tako, kakor za vse druge. Sodišča so doslej pri vseh avstrijskih sodiščih brez zadržka sprejemala nemške vloge in je dostavljala nasprotnim strankam, od katerih so zahtevala, da je sprejemajo, ne glede na to, kje je nasprotna stranka prebivala, je-li razumela nemški ali ne, in je-li že sploh kdaj kaj slišala o nemščini ali ne.

Sedaj pa je najvišje sodišče tej praksi prizadelo smrtni udarec Z rečeno razsodbo je najvišje sodišče priznalo, da nobena stranka ni dolžna, sprejeti vloge, ako dotična vloga ni pisana v jeziku, ki je navaden v uradnem okolišu prizadetega sodisča. Po tej razsodbi ni nihče več dolžan sprejemati nemških vlog pri onih sodiščih, v katerih okolišu ne govori nemščine kompaktna masa prebivalstva. Vsled tega se mora nemščina popolnoma izključiti pri vseh sodiščih na Primorskem, v slovenskem delu Štajerske, izvzemši mesta in trge Maribor, Celje in Ptuj, a na Kranjskem izvzemši Kočevje in okrož. sodišče v Novem mestu, potem seveda v Gališki, v češkem delu Šlezije, Moravske in Češke, v celi Dalmaciji in na južnem Tirolskem.

Razmere, katere so v tem oziru doslej pri nas vladale, so znane. V slovenskih deželah je še vedno mnogo nemških oziroma italijanskih odvetnikov, kateri uradujejo izključno v nemškem ali v italijanskem jeziku, tudi če nasprotna stranka ne zna niti jedne nemške ali italijanske besedice in takisto delajo tudi sodni uradi. To ni samo politično velik nedostatek, ampak tudi čestokrat zamudno ter drago, ker si mora slovenska stranka navadno šele poiskati tolmača, kateri jej razloži vsebino v nemščini pisane dostavke in redkokdaj se zgodi, da to stori kdo zastonj.

Odslej bo v tem oziru lahko bolje, ako bodemo Slovenci s tisto požrtvovalnostjo, katere mi navadno nimamo, pač pa drugi, s tisto enerižjo, katera sicer ne diči nas, pač pa naše nasprotnike, branili svojo, nam z rečene razsodbo najvišjega sodišča priznano pravico.

Na to ni misliti, da bi se sodišča sama držala navodila, katero jim je s to razsodbo podalo najvišje sodišče. Še v sanjah ni na to misliti, kajti slovenski sodni uradniki so mehki kakor vosak in ne store ničesar, kar bi utegnilo njihovim nemškutarskim predstojnikom biti neljubo, a da bi nemški sodni uradniki storili, kar je po tej razsodbi njih dolžnost, tega menda nihče ne pričakuje. Ali vzlic temu se lahko pomore rečenemu načelu do veljave. Razsodba najvišjega sodišča bodi nas paladij, ž njo naredimo konec nemškemu oziroma italijanskemu uradovanju na Slovenskem. Nihče naj ne sprejme nemške ali italijanske vloge, kdor prebiva v slovenskem sodnem okolišu,

vsak naj se sprejemu upre in naj se pritoži na višjo instanco. Na noge slovenski odvetniki in notarji!

Na noge, slovenski duhovniki in učitelji! Delajte po tem navodilu in poučujte ljudstvo, kajti to je pot, katera mora končno pripeljati do tega, da se slovenski sodni okraji popolnoma ločijo od vseh drugih, da se združijo pod jedno višje sodišče in da se s podpore novega civilnopravdnega reda doseže tudi slov. notranji uradni jezik, da se torej stori važen korak k uresniženju tiste ideje, katero moramo vedno v srci nositi, k uresničenju zjedinjene Slovenije.

Politični pregled.

Položaj. — Notranjepoli ični položaj v naši državni polovici je šo vedno popolnoma nejasen Še vedno ne ve nihče povedati, kako se razmere razvijejo, a daniti se e vender že začelo. Gautscheva prizadevanja, doseči spravo mej Nemci in Čehi se še niso izjalovila Povabil je zastopnike čeških in nemških strank, na posvetovanje in dosegel, da so Čehi se izrekli za premembo jezikovnih naredb. Z Nemci je težje. Nemški liberalci bi radi odnehali, toda boje se nacijonalcev, katari jim žugajo z najbrezobzirnejšim bojem, ako odnehajo od obstrukcije prej, kakor se prekličejo jezikovne naredbe. Zlasti veliki fabrikantje se za spravo s Čehi, ker se boje za svoj žep. Vsekako se že v kratkem pokaže, česar imamo pričakovati za bližnjo prihodnjost in sicer se pokaže to v dež zboru češkem. Ako se tam doseže sprava mej Čehi in mej nemškimi liberalci — na nacijonalce sploh nihče ne misli — potem se snide konec prihodnjega meseca drž. zbor. če pa se sprava ne doseže, potem ne preeostane nič druzega, kakor oktroirati novo ustavo. Češki dež zbor je tisti kraj, kjer se bije zadnja in odločilna bitka.

Gornjeavstrijski dež. zbor. — Posl. dr. Ebenhoch je v tem dež. zboru podal predlog, naj se razširi kompetenca dež. zborov. Tudi misli dež odbor predlagati, naj se razširi volilna pravica, in naj se sedanjim kurijam priklopi še jedna, v kateri bi volili vsi tisti, ki volijo v peti kuriji za državni zbor.

Češki dež zbor. — Nemški poslanci so nekako v zadnji uri sklenili, vstopiti v dež. zbor češki, a dogovorili so se, da ga takoj zapuste, kakor hitro se pokaže, da Čehi in veleposestniki „ne uvažujejo zadosti nemških zahtev“. Čehi so se pokazali jako spravljive. Brez ugovora so poslušali razne, skrajno izzivajoče nemške interpelacije ter odgovorili nanje s predlogom grofa Buquoi, naj se izvoli poseben odsek. kateri naj poskusi porazumno mej Čehi in mei Nemci rešiti jezikovno vprašanje na Češkem. Prihodnji dnevi nam prinesejo velike debate.

Nagla sodba v Pragi. katero je bila vlada vsled silnih izgredov v Pragi razglasila, je bila dne 10. januvarja, na dan otvoritve češkega dež. zboru, zopet razveljavljena.

Moravski dež. zbor. — V moravskem deželnem zboru so se združile vse tri češke stranke v jeden klub na skupno obrambo narodnostnih pravic. Predlagali so tudi, naj se sklene adresa za cesarja.

Ogerska. — Po dolgih razpravah se je vladi vender posrečilo, dognati razpravo o nagodbenem provizoriju. Drž. zbor je provizorij vzprejel, sicer šele po preteku zakonito določenega roka, kar je pa brez pomena, ker si je bila vlada že na drug način pomagala. Glavna bitka za nagodbo se začne meseca marca. Nagodba izgine, čese do 1. maja 1898. za deset let ne obnovi. Opozicija se že zdaj pripravlja na to, da prepreči pravočasno vzprejetje nagodbe.

Ruski Poljaki so kaj nemilo razočarani, ker je vlada mesto generalnega guvernerja v Vilni proti pričakovanju zopet popolnila ter imenovala znanega rusifikatorja Turkestana, generala Trotzkega. Trotzky je zastopnik močne, strogo konservativne ruske politike, ki bo še bolj izbrisal vsak sled meje mej bivšo Poljsko in mej carstvom ter storil vse, da se obe strani čim najbolj stopita.

Bivši srbski kralj Milan je postal poveljnik aktivne srbske armade. Milan je dobil s tem zopet vso oblast v svoje roke. Z vojaštvom more doseči in preprečiti vse, kar hoče. Židovski časopisi, Milanovi zagovorniki, razlagajo ta dogodek z naraščajočim hajduštvom in širečim se radikalizmom, ki je baje celo dinastiji nevaren ali nihče jim ne verjame, pač pa je ves svet preverjen, da hoče Milan zopet zasesti prestol in se oženiti z dolgoletno svojo ljubimko, s katero ima več otrok.

Macedonci zahtevajo po vzorcu Krečanov organiziranje avtonomne provincije, ki obstoja po načrtu macedonskega centralnega odbora v Zofiji iz vilajeta Soluna, Monastira in Mesküba; Solun naj bi bilo glavno mesto, v katerem bi imel sedež na 5 let voljeni guverner. Ta bi imel poveljstvo nad vojaštvom. Zakonodajstvo bi izvrševala z direktnimi volitvami sestavljeni narodni parlament, ki bi določal samostojno davke, budget, reforme i. dr. Evropska diplomacija, ki niti krečanskih razmer ni uredila, dobi torej v Macedoniji novega dela

Kitajska. — Majhen del velikanske Kitajske je prešel v posest Nemčije. Poročali smo že, da je Nemčija zasedla pristan Kjaočav. Zdaj je sklenila s Kitajsko pogodbo, po kateri jej prepušča Kitajska za 99 let ne samo pristan ampak tugi vso njegovo bližnjo okolico. Kjaočav je zdaj nemška kolonija in bodo na veliko korist nemški industriji in nemški trgovini.

Obrtnija.

Občinske posredovalnice za delo in službe.

(Konec.)

Navadno se očita mestnim posredovalnicam, da postanejo prelahko birokratične. To pa ni opravičeno, ker se da uprava tako vrediti, in je v nemških in švicarskih mestih tudi tako vrejena, da so pri vodstvu društva zastopani delodajalci in delojemalci in vsi razni služabniki pazijo na to, da posredovanje dela ne pride v birokratični tir. V sedanjih socijalnih razmerah so mestne posredovalnice za delo in službe najprimernejše, in je vstanovitev take posredovalnice tudi v Ljubljani priporočiti.

Kakšne so sedaj razmere glede posredovanja dela v Ljubljani?

Tudi tukaj se nahajajo nedostatki, kateri so se že zgoraj omenili. V Ljubljani si na leto najmanj 10.000 delavcev in poslov išče dela in službe. Večinoma se delo in službe ne posredujejo, marveč delojemalec ali posel zve po kakem znancu in prijatelju za delo ali službo in se oglasi sam pri delodajalcu, ali gospodarju posebno v tovarnah in večjih delavnicah, kjer se delavci le redkokrat menjajo, se delavci le na ta način pridobivajo. Tudi si iščejo delavci in posli dela in službe s popraševanjem po delavnicah in hišah.

*

Delodajalci in gospodarji si iščejo mnogokrat delavcev in poslov z anoncami po časnikih. Kdor si na ta način ne pridobi dela in službe, oziroma delavcev in poslov, obrne se na zakotne in koncesijonirane posredovalnice, ali na taka društva, ki posredujejo delo in službe. Tudi po prenočiščih se iščejo delavci in posli.

Največje zlo so zakotne posredovalnice, katerih je v Ljubljani najmanj 15. Te posredovalnice posredujejo navadno službe poslom, kateri njim morajo plačati visoko posredovalno pristojbino. Tudi na drugi način izkoriščajo zakotne posredovalnice posle. Navadno prevzamejo posredovalci tudi delavce in posle v stanovanje in na hrano, morajo ti dobro plačati.

Tudi koncesijonirane posredovalnice pobirajo visoke posredovalne pristojbine in to od delodajalcev in gospodarjev, in od delavcev in poslov. Navadno znaša vpisnina 30 kr. in posredovalna pristojbina 50 kr. do 5 gld. in še tudi več.

Potrebno je, da se tudi v Ljubljani odpravijo ti nedostatki pri posredovanji dela in služeb in da se uničijo posredovalnice, ki izkoriščajo delavce in posle. To se pa more zgoditi le z vstanovitvijo posebno mestne posredovalnice.

Mestna posredovalnica za delo in službe v Ljubljani, vstanovljena po vzoru mestnih posredovalnic v Švici in v Nemčiji, bila bi dobrodelna in koristna naprava za delavce in posle in ni dvoma, da bi dobro vspevala. Posebno koristna bi bila taka posredovalnica za ženske posle in gospodinje, katere se morajo sedaj posluževati zasebnih posredovalnic. Nekateri obrti, kateri imajo že sedaj po zadrugah in strokovnih društvih vrejeno posredovanje dela, se sicer v začetku ne bodo posluževali posredovalnice ali ko bodo videli vspeh, se bodo tudi ti obrti na njo obrnili.

Mestna posredovalnica imela bi še tudi druge koristi. Nedostatki, ki so sedaj združeni s popraševanjem za delom in z zasebnimi posredovalnicami, bi se ložje odstranili. Popraševanje za delom po hišah je večinoma le beračenje in postopanje. Oblastva ne morejo sedaj dovolj strogo postopati proti, takim včasih jako nadleženim beračem in postopačem, ker je težko ločiti, kdo je postopač in berač, in kdo le prosi, ker ne more dobiti dela. Ko bode mesto imelo svojo posredovalnico, bodo se tisti postopači in berači, ki so še sposobni za delo, lahko odgnali od hiše in se njim bode nakazalo delo, če ne drugod, pa pri mestnih podjetjih in le v slučaju, da se njim ne bode moglo dati dela, dala se njim bode podpora. Tako se bodejo podpirale osebe, ki so v resnici podpore potrebne. Z mestno posredovalnico za delo in službe bo se sčasoma dalo tudi združiti posredovanje za delavska stanovanja poslov za slučaj, da nimajo službe.

Kako naj bi se v Ljubljani vredila mestna posredovalnica?

Posredovalnica bi se vstanovila in vzdržavala na mestne troške. V pokritje troškov pobirala bi se majhna vpisnina in posredovalna pristojbina po odstotkih od plače in mezde. Vpisnino bi moral plačati delodajalec in delojemalec; za posredovanja zunaj mesta plačala bi se dvojna posredovalna pristojbina. Posebna pristojbina bi se dvojna plačala, kjer bi se zahtevala poizvedovanja in pojasnila. Ta pristojbina bi morala biti višja, ker bi prevzročila več pisarenja in truda. Večje vrednosti bi seveda bilo, da bi se posredovanje vršilo brezplačno, ali to bi vsaj v začetku, ko bi mestu vsled napravo posredovalnice narasli troški, ne bilo mogoče. Tudi opravičuje pobiranje pristojbine to, da prinaša posredovalnice delodajalcem in delojomalcem koristi.

Troški za vzdržavanje mestne posredovalnice bi ne bili veliki, ker bi v začetku ne bilo potreba namestiti posebnega uradnika.

Eventuvalni prebitki pri dohodkih posredovalnice bi se naj vporabljali za naprave v korist delavcem in je za napravo zavetišč za delavce iz posle.

Višje nadzorstvo nad posredovalnico bi imel občinski svét, ki bi tudi izmed delodajalcev in gospodarjev in izmed delavcev in poslov imenoval 12 zastopnikov in 12 namestnikov v posebno nadzorovalni odbor. V nadzorovalnem odboru bi morali biti zastopani delodajalci in gospodarji, delavci in posli, ker bi le v tem slučaju vživala posredovalnica splošno zaupanje in bi se obče porabljala.

Taka mestna posredovalnica za delo in službe v Ljubljani bila bi prva v Avstriji in ni dvoma, da si bodo kmalu še tudi druga avstrijska mesta vstanovila svoje posredovalnice. Več, ko bode takih posredovalnic, večje koristi bodo imele za delodajalce in delavce in posle in druge služabnike.

Mlekarstvo na Tolminskem.

Letos je po naročilu vis. c. kr. ministerstva za poljedelstvo zopet obhodil gorske mlekarnice in planšarnice c. kr. mlekarski nadzornik gospod Vincencij Charousek in je o svojih poizvedbah podal naslednje poročilo:

V družbi z gospodom ravnateljem c. kr. semenskega kontrolnega poskuševališča, dr. Božidarom vitezom Weinzierl, sem obhodil: zadružno mlekarnico v Bovcu, planšarnico na pašniku pod Rombonom, zadružne mlekarnice na Trnovem, v Kobaridu, v Svinem, planšarnice (stane) Svinanov in Iderčanov na planini Matajur, zadružni mlekarnici na Livku in v Iderskem, planšarnice na Razorju, Kuku in na planini „Lom“ in zadružne mlekarnice v Polubinju in Volčah.

Potem sem v družbi gospoda Jakončiča, načelnika vinarskega društva za Brda, obiskal Brda in dornberško stran.

Slednjič sem ogledal obe kmetijski šoli v Gorici in sem se ustavil nekoliko v Ljubljani, kjer sem se o ne-

katerih kmetijskih zadevah razgovarjal s potovalnim učiteljem gospodom Pircem.

Glede mlekarskih zadrug v zgornjem delu Primorja doznavam pred vsem, da je misel, skupno izdelavati mleko, rodila lep napredek, ki si še dalje razvija ter navajam, da se je, kakor sem poizvedel, na Št. Viški Gori vstanovila nova mlekarska zadruga, da snujejo v Cirknem in pri Peratih tudi taki zadrugi in slednjič, da na planinskih pašnikih v bovški okolici na 6 krajih skupno izdelujejo ovčje mleko.

Tako planšarnico, v kateri skupno izdelujejo ovčje mleko, smo si opledali na Rombonu.

Naprava in notranja oprava vse je skrajno prvotno, vendar pa je skupno delovanje koristno, da deležniki, kakor smo čuli tam na mestu, zdaj bolje izkoriščajo svoje mleko.

Dasiravno niso izdelki — v obliki trdih hlebov — zaradi nedostatne oprave, kakor bi hilo želeti, moram vendar priznati, da je sirar pohvale vreden, ker zna kot samouk, ki dobiva morda kakih 20 kr. zaslužka na dan z najpripostejšo opravo izdelovati za kupčijo sposobno blago.

Tu in na drugih krajih sem se prepričal, da ima prebivalstvo posebno veselje do mlekarstva in da je za vsako vzpodbujo in podporo hvaležno.

O prostorih, opravi in obrtovanji mlekarnic mi je le malo opazk dostaviti temu, kar sem že lani o njih poročal. V dolini so vse mlekarnice razven Bovca in Livka začasa planinske paše ustavile delo.

Na Livku, kjer imajo novo mlekarico, sem našel v kleti in v mlečni shrambi cementni tlak; tudi je bilo videti tu pinjo „Victoria“, torej zopet znamenje napredka.

Gnetila za maslo ni imela razven bovške nobena izmed obiskovanih mlekarnic. Priprave za preiskovanje mleka, vodovoda, hladne kleti, ledenice ni nikoder; centrifugo imajo samo v Bovcu.

Tudi društveni uravnavi manjka zanesljive podlage, to je, primernih pravil, na kojih podlagi bi bilo društvo zabilježeno v zadružni knjigi.

Ker niso torej izpoljeni predpogoji za izdelovanje popolnega blaga, je naravno, da ima pridelano blago to ali oni nedostatek, da torej ni tako, kakoršno bi si moglo trajno prikupiti zanesljive odjemalce. Taka podjetja niso sama na sebi tako močna, da bi se mogla trajno vzdrževati, kakor se navadno vzdržujejo na zakoniti podlagi sloneče zadruge. Na mnogih krajih so tožili, da tlači umetno maslo, katero se v kupčiji širi pod imenom „Margarin“, ceno dobremu, naravnemu maslu.

Žal, da ni pošteno pridelovanje pristnega masla zadostno zavarovano zoper škodljivo konkurencijo, ki mu je v kupčiji dela ponarejeno blago „Margarin“.

Našim mlekarnicam ne ostaja nobena druga pot, nego da spravljajo svoje maslo neposreduje same na trg ter jamčijo pristnost blaga sé svojo tvrdko (firmo).

Dokler bodo oddajale mlekarnice svoje blago prekupcem, ni pričakovati, da se stvari obrnejo na bolje. Samo po vstanovitvi zaveze mlekarskih zadrug in skupni oddaji masla nadejati se je uspeha.

Zdaj je mnogo mlekarnic popustilo izdelovanje masla ter izdelujejo rajši tolst sir. S tem so seveda odpravile z dnevnega reda vprašanje oddaji masla.

Nekda se porablja za največji del sira samo kravje mleko; na Razorji pa rabijo v to tudi ovčje mleko. Jaz moram po svojih skušnjah svetovati, naj se v ta namen ne meša kravje mleko z ovčjim.

Ker ima ovčje mleko močan duh in tudi nekak poseben okus, naj bi se vedno posebej izdelavalo.

O tem. kako se opravlja planšarstvo, mi je pripomniti to-le:

Na planini je planšarjem bojevati se z največjimi naravnimi neprelikami, bodisi, kar se tiče prehranjenja živine, bodisi tudi glede obrtovanja z mlekom.

Pravi planinski pašniki, kakoršni so na osrednjih Alpah in z mnogovrstnimi travami obraščenih visokih planotah, so tu silno redki in tudi ne morejo lahko biti, ker je v obče gorovje prestrmo. Pašni prostori, ki so se večjidel s tem pridobili, da so se siloma odstranili gozdovi, nimajo sploh goste rašče in ne dajejo toliko piče, da bi se mogla na njih dobro preživeti vsa, na pašo prignana živina.

Sicer pa kaže vse, da imajo živinorejci namero, ki je v gospodarskem oziru zelo napačna, da gonijo prav mnogo živine na planino in da pokončevajo gozde če dalje bolj širijo pašne prostore.

Ker so pašni pogoji nedostatni in nevgodni ima to nevtemeljeno in gospodarstvu škodljivo postopanje nasledek, da živina strada in da jo muči želja na planini, da se zgublja zemlja in da se golijo tla, da se sploh upustošajo hribi; mej tem se pa zanemarjajo travniki v dolini in senožeta po hribih, katera je narava veliko bolj oblagodarila, a čakajo tudi večje posestnikove skrbi, da bi mu z dvojnim in večkratnim pridelkom hvaležno povrnili trud in stroške.

Planšarsko obrtovanje se bojuje še z večjimi težavami, kakor stradajoča in žejna živina. Ni sence, ni hladnega zraku: Saj ni niti mogoče spirati mlekarskega orodja in mlekarske posode v zadostni množini vode; kako naj bi se tedaj ohranila v mlekarstvu neobhodno potrebna snaga?

Planšarnice so razpostavljene solncu; vsled tega se razkrujejo in osmrajajo organične snovi, odpadki mlekarske obrti, tako da je vse ozračje okoli planšarnic osmrajeno in to gotovo ne vgaja niti mleku, niti mlečnim izdelkom.

Tem nepriličnostim bi se odpomoglo samo z napravo vodnjakov, (kapnic), zgradbo močnih poslopji v osojnih legah, z izkopanjem podzemskih kletij itd.

Mlekarnice je ni niti jedne, katero bi mogli drugim priporočati kot uzor in sicer niti z ozirom na zgradbo, niti gledé znotranje oprave.

Ker se prebivalstvo jako vnema za kmetijski napredek, kot sta živinoreja in mlekarstvo ob pomanjkanji

drugih kmetijskih obrtov za zgornje Primorsko velike važnosti, bilo bi zares velicega pomena, da se vsaj na jednem kraji napravi uzorna društvena mlekarnica. Jako prikladno mesto za to bi bi bilo v spodnjih Volčah pri studencu, kjer je zdaj mala kmečka hiša na prodaj; tu bi bila mlekarnica ob cesti, v severni legi, imela bi na razpolaga prav hladno vodo in ker bi se naslanjala na hrib, bi se ji lahko priskrbele hladne porabne kleti.

Ponavljam, da treba mlekarnicam zgornjega Primorja: dobre vredbe kot vknjižene (registrovane) zadruge z omejenim poroštvom, in izučenih mlekarjev, resničnih strokovnjakov, kakor so na pr. v Bohinju in v Cerknem, potem bode mlekarstvo kmalu razcvetelo in bo prinašalo vsem dotičnim krajem znaten dobiček, tako da se bo gospodarski položaj prebivalstva bivstveno zboljšal.

Priredba polja za napravo travnikov in pašnikov.

Vprašanje o pomnožitvi pridelovanja krme je povsod na dnevnem redu in pri sedanjih razmerah naj bi se vsak kmetovalec podvizal, da premeni pripravni svet v travnike ali vsaj v pašnike, Ker je pa uspeh največ odvisen od pravilne priredbe, bode gotovo marsikateri kmetovalec zadovoljen, če ga opozorimo na neke stvari, katerih natančna izpolnitev je neobhodno potrebna, da se posreči celo podjetje. To je na kratko povedano:

Skrbna in globoka priredba sveta, krepko gnojenje in znatna, primerna setev.

Tam, kjer kulturno stanje sveta ni posebno dobro, naj se začne obdelovanje kmalu, ker je potem do zime dosti časa, svet primerno zboljšati. Polje je še v pozni jeseni globoko preorati, čez zimo pa naj ostanejo brazde odprte: dobro je tudi, če se brazdina globočina z dotičnim strojem zrahlja. Zlasti na veliko korist, katera izhaja pri pridelovanji trave od tod, da se svet globoko zrahlja, je posebno paziti: vsled tega ne upliva suša pozneje na zeli tako, kakor sicer.

Ob sebi je umevno, da je potrebno tudi izdatno gnojenje.

Ker pa nedostaje tudi najboljšemu hlevnemu gnoju zadostna množina fosforjeve kisline, čestokrat tudi kalija in apna, je neobhodno treba, porabiti umetno gnojilo. Paziti je zlasti na taka gnojila, katera ne pospešujejo samo in takoj rast zeli, nego katera tudi več let uplivajo. Taki gnojili sta zlasti Thomasova žlindra in kajnit. Teh je dati zemlji v znatni množini, vsaj po 20 do 25 stotov na hektar. Mogoče je pač, da si dotičnemu svetu pomore z naknadnim gnojenjem, ali priporočati je, že iz začetka spraviti v zemljo zadostno množino hranilnih snovij

Najboljše je, če se rečeni gnojili raztrosita, ker se pri poznejšem delovanju dobro pomešata z zemljo in primerno razdelita.

Kar se končno tiče izbere in množine rastlin, katere se hoče sejati, naj nihče ne varčuje pri množini semena; zeli za krmo se nikdar pregosto ne sejejo; gosta setev ima to prednost. da pokrijejo zeli zemljo popolnoma, vsled česar ne more plevel na dan. Paziti je tudi, da so razne zeli kolikor je sploh mogoče, pomešane, kajti to ima prednost, da se pospešuje rast nekaterih zeli, ako drugi vrsti razmere niso ugodne.

Poučni in zabavni del.

Fox in Pitt.

(Poglavje iz angleške zgodovine.)
(Dalje.)

William Pitt mlajši je bil tretji sin lorda Chatama. katerega je bil kralj Jurij III imenoval grofom in perom. Rodil se je na potovanji svojih starišev po Evropi in sicer na Francoskem dne 28. maja 1759. l. Pitt je bil telesno jako slaboten ali izvedno nadarjem. Do 14. leta je imel znanega kanonika dr. Wilsona za vzgojitelja, potem pa poznejšega škofa Prettymanna Na vseučilišču v Cambridgu, pri političnih debatah, katere se prirejajo mej dijaki, se je odlikoval tako kot spreten debatêr kakor kot jako omikan politik. Pitt je bil izredno marljiv in je živel jako redno. Ni se udeleževal pijanjčevanj, ampak ves svoj čas vestno porabljal za studije. Le na ta način je bilo možno, da je že v mladih letih ne samo spoznal vso klasiško literaturo, ampak se tudi temeljito izobrazil v zgodovini, v pravoslovju in v nacijonalni ekonomiji. Pitt je bil prav tako kakor Fox veren sin svoje domovine in jo je ljubil od srca, ne da bi kdaj samo količkaj mislil na svojo korist. A dočim je bil Fox vedno prijazen in ljubeznjiv, dočim je bil z vsem srcem oklenil vse človeštvo, je bil Pitt hladen ko led, nekak Katon. Foxovo genijalnost in obsežno svetovno omiko, Foxovo bogato in najznamenitejše ideje stvarjajočo fantazijo je nadomestoval z jasnostjo in ostroumnostjo in temeljitim poznavanjem svojih strok. Fox je bil fenomenalen govornik, kateri je s sigurno roko znal ubrati vsako struno, Pitt ni nikdar nikogar navdušil, nikdar nikogar razgrel, ali znal je svojega nasprotnika uničiti s svojo treznostjo in sigurnostjo. Fox je bil bolj poetična in filozofična natura, Pitt popolnoma prozajična, matematična, jedino za materijelna vprašanja zanimajoča se natura; Pitt je bil samo in jedino Angležž, Fox pa najprej človek in je zato se tudi kot Angležž daleč nadkrilil Pitta.

Že l. 1781., v starosti 21 let, je bil Pitt izvoljen v angleški parlament in je koj s svojim prvim govorom, kateri je razodel njegovo temeljito in obrezno znanje vseh finančnih zadev, obudil največje senzacijo. Odlikoval se je v parlamentu tako, da je že v starosti 20 let bil imenovan kancelarjem državnega zaklada in v starosti 24 let prvim ministrom velike Britanije.

Pitt ni bil nikdar tako kakor njegov oče, ali kakor njegov nasprotnil Foxa zavzet za napredovanje človeštva, za svobodo in za ljudske pravice, toda v začetku svoje državniške karijere, ko je, po želji svojega očeta, sedel

mej Whigsi, je vender opetovano govoril za osvobojenje ameriških kolonij, za emancipacijo katoličanov, za odpravo korporacijskega in test- zakona ter za reformo angleškega parlamenta. Ali kmalu se je nehal zanimati za ta, kolikortoliko svobodnostna stremljénja in je postal pristaš toryjev, zagovornik konservativnih tendenc in s tem ljubljenec kraljev, dočim se kralj nikdar ni mogel sprijazniti s Foxom in tudi Pittovega očeta ni nikdar maral, niti tedaj ne, ko je Pitt starejši bil ministerski predsednik in je s svojo čudovito genijalnostjo rešil državo iz najobupnejšega položaja in jej pomogel do tolike moči in slave, kakor je prej ni nikdar imela.

Naravno je, da sta v vsem svojem mišljenji in v značaju tako različna moža, kakor Fox in Pitt, čim sta se našla na istem političnem torišči, morala postati nasprotnika. To se je zgodilo kmalu po Pittovem vstopu v parlament in nasprotstvo mej tema redkima talentoma je trajalo vse njiju življenje. Po odstopu osvobojenju ameriških kolonij nasprotnega ministerstva North l. 1782. sta Fox in Burke vstopila v ministerstvo Rockingham in je zlasti Fox deloval z vsem svojim vplivom na to, da se z ameriškimi ustaši sklene mir. To se je zgodilo dne 20. jauvarija 1893. z versaillesko pogodbo. Še prej pa sta Fox in Burke, ki se nista mogla porazumeti z ministrom Shelburneom izstopila iz ministerstva, mesto njiju pa je vstopil Pitt. A Pitt jo ostal le nekaj mesecev na krmilu. Fox se je združil z Northom in strmoglavil ministerstvo Shelburne-Pitt. Na njega mesto je stopila nova vlada, v kateri je sedel tudi Fox, a ostala je samo malo časa na krmilu. Pitt se je uprl Foxovim predlogom glede reforme v Indiji in ker sta mu prihitela na pomoč kralj in kraljevi volji brezpogojnou dana perska zbornica, je zasnovane reforme preprečil in prouzročil, da je moralo ministerstvo odstopiti. Pitt je sedaj postal ministerski predsednik in je to ostal navzlic vsemu nasprotovanju Foxa skoro nepretrgoma celih dvajset let in se neizprosno in trdovratno boril proti Franciji in proti vsem zagovornikom reforme na Angleškem, katerim je stal na čelu Fox. Samo jedenkrat, ko je želja po miru postala občna in tako močna, da se jej je tudi on uklonil, je izročil vodstvo vlade za čas mirovnih pogajanj duševno povse od njega odvisnemu in njemu udanemu slabetnemu Addingtonu, a čim je dosegel, da se je vojna zopet začela, prevzel je takoj vodstvo vlade in ostal ministerski predsednik do svoje smrti 23. januvarija l. 1806 Pri prevzetji ministerstva je pač predlagal Foxa za jeden portfelj, toda kralj se mu je uprl, ker je Foxa sovražil. Po Pittovi smrti je bil kralj primoran imenovati Foxa ministerskim predsednikom, a Fox je le malo časa zavzemal to mesto, ker je umrl kmalu po Pittu, 13. septembra 1806 l.

Poučni in zabavni drobiž.

— **Stevilo zvezd**, katere se dadó videti, je različno; kolikor jasnejše je nebo. tem več se jih vidi. Dobro oko bi moglo uzreti približno šest tisoč zvezd. Polovica njih je vedno pod obzorjem, precejšen del pa jih skriva para zemskega zraka, vsled česar se ne more ob jednem opaziti s prostim očesom več nego 2000 zvezd. Če si pa pomagamo z daljnogledom, se njih število neizmerno pomnoži. Po boljšem daljnogledu spozna se že 600.000 zvezd, dočim pokažejo največje daljnoglodne priprave 60,000.000 zvezd.

— **Koliko časa porabi kri**, da preteče jedenkrat svojo pot po telesu? To zanimivo vprašanje je prvič poskušal učenjak Hering pri konjih na sledeči način Brizgnil je neko tekočino (Kaliumcyanür) v določeno (t j v žilo, ki vodi kri nazaj v srce) ter potem opazoval, kedaj je prišla ta takočina po žili na drugo stran telesa Naravoslovec Vlerordt je spopolnil tehniko teh poskusov. Pri konju je potrebovala kri za svojo pot 31·5 sekund pri psu 16 17, pri zajcu 7·79, pri ježu 7·61, pri mački 6 69, pri gosi 10 86, pri raci 10 64 in pri kokoši 5·17 sekund. Če primerjamo čas krvnega teka z žitnimi udarci, vidimo, da udari srce poprečno 27krat v tem času, ko preide kri jedenkrat svojo pot. Pri človeku bi potrebovala kri 23·2 sekunde, ako se vzame normalno stanje zdravega človeka, pri katerem udari žila 72krat v jedni minuti.

Novice.

— **Pri dež. sodišču ljubljanskem** se izvrše v kratkem važna imenovanja. Kakor se nam z Dunaja poroča, bode namesto umrlega Kočevarja imenovan predsednikom dež. sodišča gosp. sodni nadsvetnik Levičnik, podpredsednikom sedanji drž. pravdnik g Pajk. državnim pravdnikom pa naš kranjski rojak nemškega mišljenja sodni svetnik g. dr. Trenz v Mariboru.

— **Promocije.** Gimnazijski učitelj v Kranju Josip Tominšek je bil dne 11. t m na Graškem vseučilišči promoviran doktorjem modroslovja. — Sin ljubljanskega župana sodni avskultant Ivan Milan Hribar je bil na istem vseučilišči dne 15 t m. promoviran doktorjem prava.

— **Slovenska Matica** vabi na CXIII odborovo sejo, katera se vrši v sredo dne 19 januvarija t l. ob petih popoludne v društvenih pisarniških prostorih. Vspored: 1.) Naznanila predsedništva 2.) Odobrenje zapisnikov o 111. in 112. odborovi seji 3.) Poročilo gospodarskega odseka. 4.) Poročilo književnega odseka 5.) Poročilo tajnikovo. 6.) Eventualia. Predsednik: Fr. Levec

— **Odprava krošnjarstva v Ljubljani.** Trgovinsko ministerstvo je prepovedalo krošnjarenje po Ljubljani Ta prepoved se ne nanaša na kočevske, ribniške, črnomaljske in poljanske krošnjarje,

— **Deželni zbor kranjski** Prihodnja seja dež. zbora kranjskega bo v torek, dne 18. t. m.

— **Nove dvojezične — ulične in hišne table** dobila je te dni Ljubljana. Na tablah je slovenski napis ravno tako velik, kakor nemški. Da dobe zdaj tudi vse nove ulice in ceste nove table, umeje se samo po sebi; istotako pritrdili so se na mestnih šolskih poslopjih primerno veliki napisi iz pozlačenih črk.

— **Za vzajemno delo.** Dne 7. t. m. ob šestih zvečer so se zbrali v deželni hiši kot sklicatelji gg. drž. poslanci: dr. Ferjančič, dr. Krek. dr. Šušteršič in kot zastopniki obeh slovenskih klubov v dež zboru kranjskem gg. poslanci; Grasselli, Kalan, Murnik, dr. Papež, Povše, dr. Tavčar ter so se posvetovali o sporazumljenju obeh slovenskih klubov v dež. zboru kranjskem za skupno delo. Po dveurnem posvetovanju so odposlanci soglasno sklenili o posameznih točkah posvetovanja sporočati kluboma. Ko se kluba zaslišata, se bodo dogovori nadaljevali.

— **V proslavo petdesetletnice cesarjevega vladanja** nasvetuje „Naša Sloga“ hrvatskim in slovenskim občinam v Istri ustanovitev zaklada, iz katerega bi se podpirali hrvatski in slovenski dijaki.

— **Slovesno uvedenje novega civilno pravdnega reda** se je vršilo v nedeljo dne 2. t. m. Prisostovali so uvedenju vsi sodni uradniki, mnogo odvetnikov in notarjev ter sodni prisedniki.

— **Novo književno podjetje.** Odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ je sklenil, da začne z izdavanjem mladinske knjižice, ker nedostaja berila za mladino in ker je prenehala izhajati „knjižica za mladino“. Prvi zvezek izide kmalu in prinese izvirno povest Iva Trošta. Ako se razpeča prvi zvezek „Zabavnih listov za slovensko mladino“, bo odbor nadaljeval, sicer ne. Odbor je poveril uredništvo „Zabavnih listov za slovensko mladino“ gospodu E. Ganglu, ki vabi k sotrudništvu.

— **Einspielerjeva desetletnica.** Dne 16. januvarija mine 10 let odkar je k večnemu počitku zatisnil oči nepozabni oče koroških Slovencev, preblagi monsig Andrej Eeinspieler. Ogromno zahvalo mu dolžujejo kor ški Slovenci in ves narod slovenski. Dostojno je torej, d› se spominjamo ob tej priliki nepozabnega prvoborilca. V samostanski cerkvi sv. Duha se bode zato 16. t. m. darovala slovesna sv. maša-zadušnica.

— **»Voditelj v bogoslovnih vedah«** bode naslov novemu listu, kateri začne pod pokroviteljstvom knezoškofa dr. Napotnika izhajati v Mariboru.

— **Talijo za rešitev življenja** v znesku 26 gld. 25 kr. je dež. vlada priznala in nakazala dijaku petega gimnazijskega razreda Viktorju Lojku v Ljubljani, kateri je dne 17. oktobra l. l. z nevarnostjo za svoje lastno življenje rešil iz vode deklico Pavlo Šulc.

— **Občinske volitve v Poreču.** Poslanec dr Laginja prijavlja v primorskih listih naslednji oklic: Občinske volitve v Poreču se bodo vršile v ponedeljek in sledeče dni. Proti načinu razvrstitve volilcev v tri razrede se je poslala na Dunaj pritožba. Ako se bodo volitve vzlic temu vršile, priporočam volilcem, naj se jih ne udeleže.

— **Nove šole.** Dež. šolski svet je sklenil, razširiti jednorazredni ljudski šoli na Brdu in v Hinjah v dvorazrednici in ustanoviti jednorazrednice v Žvirčah, potem pa tudi v Velikih Lipljah in v Visejcu.

— **»Matica Hrvatska«** razpošlje skoraj svoj letošnji pridelek — desetorice leposlovnih in znanstveno poučnih knjig. Med prvimi bo nadaljevanje zbranih spisov prvega hrvaškega romanopisca Avg. Šenoe, med poslednjimi pa jako zanimiv opis Rusije in jugoslovanskih držav s podobami. „Hrvatskih narodnih pesmij“ izide II. zvezek, v katerem bodo zbrane pesmi o Kraljeviču Marku. Na to knjigo treba se posebe naročiti (aena zvezku 1 gld. 50 kr.) Letnina — 3 gld. — naj se vsaj do 10. dne t. m. pošlje tukajšnjemu poverjeniku „Matice Hrvatske“ župniku I. Vrhovniku ali pa njegovemu poobla-ščencu g. knjigovezu I Bonaču. Novi udje dobe brezplačno „Hrvatskoslovenski slovnik“.

— **Poroke.** Sodni pristav v Ribnici Anton Mejač, se je poročil z gospč. Marijo Roegerjevo iz Ljubljane. — V Lokavcu se je poročil rodoljubni trgovec in posestnik Jos. Vidmar z učiteljico gospč. Albertino Urbančič. — V Gradci se je poročil uradnik dunajske zavarovalne družbe G. Premru z gospč. Olgo Hrašovec.

— **Shod v Toplicah** nad Zagorjem, na katerem sta poročala poslanca dr. Krek in dr. Žitnik, se je vršil 9. t. m. ob obilni udeležbi. Socijalni demokratje so seveda tudi to pot priredili škandal.

— **Umrl** je dne 1. t. m. v Celovcu g. Oskar Alekgrof Christalnigg, c. in kr. major v p. v starosti 67 let, Pokojnik je bil oče znane koroške rodoljubne rodovine Christalniggove. Naj v miru počiva!

— **Stekel pes.** 7. t. m. je vladal v Trstu nepopisen hrup. Iz neke kampanije se je priklatil v mesto stekel pes, kateri je napadel in ogrizel kacih 40 oseb, mej njimi mnogo šolarjev. Redarji so psa pobili. Mesto je siromašne napadence poslalo na svoje stroške v Pasteuerjev zavod na Dunaj

— **Neverjetno in vendar rešnično.** Dne 13. oktobra 1897 je oddala neka tržaška tvrdka tržaški pošti dopisnico, na kateri je bilo jasno napisano: Pevma pri Gorici. Dopisnica je prišla v Gorico še is ega dne, iz Gorice so jo pa poslali v — Bombay v Indiji! Nekdo pa je zapisal potem poleg besed „pri Gorici“: „Peonia United States“. V Gorici torej ni vedel poštni uradnik, kje da je Pevma!! Goriški uradnik išče kraja iz neposrednega obližja mesta goriškega tam na daljnem Vztoku! Kakor je neverjetno to, tako resnično je vender!

— **V celjski kazini** je po poročilu „Domovine“, nastal na Silvestrov večer velik škandal Župan Stieger se je v svojem, o polnoči izrečenem ogovoru spominjal tudi cesarjeve petdesetletnice in želel, da bi jo isti srečno praznoval. Navzočni posl. Wolf, kateri je vselej, kadar je župan omenil cesarja, porogljivo pokašljeval in njegovi somišljeniki so na to začeli vpiti: „bomo že videli, če bo res“ in vmešavali vmes psovke, žaljive za presvet. osivelega vladarja. Navzočni častniki tega niso mirno gledali in obstopili so Wolfa, zahtevajoč zadoščenja. Ta in nekaj pobalinov pa so se silom hoteli zviti, kar je povzročilo rečeni škandal. Častniki so seveda vsi odšli c. kr. uradniki pa so vzlic doprinešenemu žaljenju veličanstva ostali v Wolfovi družbi.

— **Nova pošta.** Dne 16. januvarija 1898 odpre se v Vodicah, v okraju Kamniškem nov poštni urad, ki se bode pečal s pisemsko in vožno pošto ter ob jednem služboval kot nabiralnica poštno hranilničnega urada. Zvezo bode imel z železniško postajo v Vižmarjih jedenkrat na dan po poštnem selu.

— **Koroški „Bauernbund“** namerava zopet izdajati časopis v slovenskem jeziku z imenom „Kmetski list“. Prva številka izide baje že dne 15 t. m., upamo, da se slovensko prebivalstvo Koroške ne bo dalo ujeti na te limanice, katere mu nastavljajo njegovi največji sovražniki.

— **Napaden je bil vojak na straži** pri vojaški bolnišnici v Budapešti. Ko bi se bila imela menjati straža, našli so vojaka mrtvega v krvi. Sodi se, da se je moral vojak hudo braniti in da je bil napaden zavratno in ni mogel radi tega rabiti puške. Ranjen je moral biti tudi jeden napadalcev, ker se je našlo krvavi sled v snegu še daleč od prostora napada. Najbrže so bili napadalci kmetje iz okolice.

— **Nečloveški čin.** V Grubi pri Belemgradu so oropali pretekli mesec hajduki starega duhovnika Milutina. Mene, da ima kje kaj denarja skritega, katerega jim neče vročiti, so ga polivali toliko časa z razbeljeno mastjo, da je popolnoma onemogel. Mej roparji jo bil tud mlad človek, katerega je nesrečni duhovnik izdatno podpiral.

— **Moški v obleki redovnice.** Nedavno sta prišli v samostan usmiljenih sester v Szatmaru dve redovnici prenočevat. Mladi usmiljenki, katera jima je stregla, se je zdelo vedenje „redovnic“ nekam čudno, kar je tudi povedafa svoji predstojnici. Gossa sta menda to slutila, pobegnila sta namreč. V Marmaroš-Szigetu so ju ujeli, in pokazalo se je, da je jedna „redovnic“ — moški. Obe „redovnici“ so sevé takoj zaprli.

— **Južna kultura.** V okolici Obervilleja v Ameriki so že marsikoga linčati, ali na tako surov način kakor je te dni linčanih šest zamorcev, se še ni nikoli zgodilo Dne 27. novembra je bil George Buber iz Št. Gabriela umorjen in njegova prodajalnica oplenjena. Roparji so uplenili lepo svoto novcev. Drugi dan so prijeli šest sumljivih zamorcev; ker so se bali, da bodo pred tožbo linčani, so jih odpeljali proti New Orleansu Pri St. Gabrielu pa so oboroženi možje ustavili vlak in iztrgali zamorce uradnikom. Odvedli so jih v gozd in tam tri obesili, ostale pa neusmiljeno bičali in jim zapovedali nikdar več se vrniti v ta County Čudno, da so sicnr najbolj napredni Amerikanci glede justice še na toli barbarskem stališču.

— **Volkovi požrli.** Ko je šla 20. decembra po poti mej Zarubincami in Zbaravom v Galiciji neka kmetica s svojo 9letno hčerko, pridrli so volkovi ter obe požrli Poljski župnik Kapuscinski je iz daljave videl strašni prizor, hitel je ženskama na pomoč, a našel le še štiri noge

— **Sina ali hčer,** kar bodo hoteli naro`iti, vse dobe poslej stariši po svoji volji Načelnik embryologičnega instituta dunajskega vseučilišča, profesor dr S L Schenk, je namreč iznašel senzacijolno sredstvo, da bo možno odslej vedno — bodisi pri ljudeh bodisi pri živalih — določiti spol potomcev po lastni volji Dr. Schenk se te pečal s tem vpražanjom bajè celih 20 let. Zdravniški krogi sodijo o tej stvari jako skeptično in tudi nam se zdi, da je to le židovski manever. Dr. Schenk je žid in bi rad mnogo zaslužil.

— **Grozovitosti na Sardiniji.** V okrajih Nuoro in Isili na Sardiniji vladajo bajé strašne razmere. Nastanila se je tam četa 40 roparjev, kateri ropajo in more daleč okolo V zadnjem času pa se je ta četa celo zjedinila z roparji v Olijeni in Orgosali, katerih je sedaj toliko, da jih ni mogoče ugnati. Nihče ni več svojega življenja varen. Roparji so že pobili 12 orožnikov in veliko bogatih posetnikov in posestnic. Razbojniki so celo tako drzni, da prodajajo pred cerkvijo ukradene reči.

— **Koliko velja parnikova vožnja v Ameriko?** Nihče bi si ne mislil, kako silno veliko velja jedna vožnja navadnega velikega parnika, ki vozi popotnike iz Evrope v Ameriko. Iz nekega ameriškega časopisa povzamemo nekatere podrobnosti o tem, ki so jako zanimive. Vodnikov se računa na vsakem večjem parniku s kapitanom in častniki vred na 45 do 50. Poleg tega je še kakih 150 mož, ki imajo s stroji opraviti, in še 90—100 ljudij, ki opravljajo kuhinjska dela in ki strežejo popotnikom. Kapitan tak ga parnika ima navadno 3—5000 dolarjev letne plače; drugim nastavljencem se izplača mesečno povprečno 10 000 dolarjev Tudi kurivo ne velja malo; parnik „Compania“ porabi vsak dan 500 ton oglja. Stroški za poprave in druge izdatke tudi niso neznatni Zavarovalnica sama zahteva za jeden parnik mesečno 50.000 dolarjev; več ko 1500 dolarjev velja vsak mesec olje in mazilo za stroje. Parnik „City of Rome“ porabi za jedno samo vožnjo na hrani: 13 000 funtov govejega mesa, 5400 funtov koštrunovega mesa, 900 funtov jagnjetine, 400 funtov svinjskega in telečjega mesa, 2000 funtov svežih rib, 300 kokošij, 160 rac, 50 gosij, 90 puranov, 200 ruševcev, 30 košov zelenjave, 15 ton krompirja, 12 000 jajc, 1000 četrtnic mleka in 250 četrtnic smetane Stroški osemdnevne vožnje iz New-Yorka do Hamburga znašajo potemtakem do 100 000 gld. Precej denarja!

— **Nesrečno mesto** Port-au-Prince, glavno mesto zamorske republike Haiti sta obiskali hkratu dve nesreči. Najprej je pogorelo 800 hiš mej temi več skladišč, cerkev in hotelov. 3000 ljudij je brez strehe. Dva dni zatem pa se je dogodil hud. več minut se ponavljajoč potres, ki je uničil še eno kar je pustil požar.

Srečke za princ Evgenov spomenik.

Žrebanje 11. februarja.

Glavni dobitek

75.000 kron.

(1)

Srečke á 50 kr. priporoča J. C. Mayer v Ljubljani.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 12. januarja t. l.: 79, 22, 26, 67, 58.
Na Dunaji dne 8. januarja t. l.: 73, 36, 42, 3, 28.
V Gradci dne 8. januarja t. l.: 15, 48, 67 24, 7.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 15. dec. 1897. Pšenica gld. 12 25 kr. rž gld. 9·40 kr., ječmen gld. 7·— kr., oves gld. 7·— kr, ajda gld. 9.— kr., proso gld. 7·— kr., turšica gld. 6 50 kr. teča gld. 13·— kr., grah gld. 14·— kr., fižol gld. 9·— kr (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Vizitnice

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

V svrho varnosti občinstva pred nič-vrednimi ponarejanji nosim od sedaj nadalje to-le oblastveno registrovano varstveno znamko.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu" in tovarne farmacevtičnih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi

pri Rogatec-Slatini.

Preskušen in potrjen od zdravstvenih oblastev. (60—11) (22)

Najstareje, najpristneje, najceneje ljudsko domače zdravilo, ki uteši prsne in plučne bolesti in želodečni krč itd. ter je uporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vtisnjena moja tvrdka **Adolf Thierry, lekarna „pri angelju varhu".** Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe **zeleno tiskane** varstvene znamke, naj se odkloni kot čim cenejo tem nič vrednejo ponaredbo. **Pazi naj se torej vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupce nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim potom na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslovi: Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.** 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 12 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštnem povzetju.

☞ **Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica.**

ADOLF THIERRY, lekarnar

v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

Ravnokar je izšla v zalogi J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani

Velika in Mala

PRATIKA

za navadno leto

1898.

☞ **Samo tista je prava J. Blasnikova „Pratika", ki ima na prvi strani podobo sv. Jožefa, kot uradno potrjeno varstveno znamko.**

Pravi trpotčev sok je jedino oni, kateri se pripravlja v lekarni k Zrinjskemu. H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjskega trg štev. 20,

Trpotčev sok nepresežno deluje pri vsih prehlajenjah dušnih organov, ter je najboljše sredstvo za prsni katar, kašelj, prsobol, hripavost in vratnobol. Tudi zastarani kašelj se s tem zdravilom v najkrajšem času da odpraviti; bolniki dobijo tek za jelo, lahko spijo in na ta način hitro okrevajo. — Izmed mnogih zahval spominjam tukaj samo ono: (12) (79—4)

»Velecenjeni gospod lekarnik!

Pošljite mi še tri steklenice Vašega izvrstno delojočega trpotčevega soka; potrebujem jih za moje znance. Jaz sem od dveh steklenic od neznosnega kašlja popolnoma ozdravel. Hvala Vam. Priporočil bodem ta zdravilni sok vsim prsobolnim. S poštovanjem. — Rudolf Ausim. Na Dunaji, 20. marca 1897.

Pazi naj se toraj, da je na vsaki steklenici varstvena znamka t. j. slika bana Nikole Zrinjskega, kajti oni samo je pravi trpotčev sok, kateri to varstveno znamko nosi. — Cena steklenici s točnim opisom je 75 kr. — Razpošilja se vsaki **dan** s pošto na vsa mesta in sicer proti predplačilu (priračunavši 20 kr. za zamotek) ali pa po poštnem povzetju. — Ceniki raznovrstnih domačih preskušenih zdravil razpošiljajo se na zahtevo zastonj in poštnine prosto. Lekarna k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg štev. 20.

Odgovorni urednik: Avgust Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.